

Narzędnik liczby mnogiej rzeczowników

Autor: Halina Karaś

{smoothgallery image=M905.gif&title=Leksykon&caption=Końcówki -oma, -ama, -ami narzędnika liczby mnogiej rzeczowników męskich. Oprac. A. Krawczyk-Wieczorek na podstawie: Dejna 81, 19, Kucała 80, 46.}Narzędnik liczby mnogiej rzeczowników. W N. Imn. rzeczowników wszystkich rodzajów, oprócz końcówki -ami (mazowieckie -amy: nogamy) oraz -mi może wystąpić końcówka dawnej liczby podwójnej (dualna) -oma, najczęściej w postaci -óma (: słowoma / słowóma, psoma / psóma). Została ona poświadczona na różnych obszarach gwarowych, takich jak: zachodnia Wielkopolska, północny Śląsk, Warmia, wschodnie Mazury, wraz z zachodnią częścią Suwalszczyzny, Ostródzkie, wyspowo w okolicach Mińska Mazowieckiego, w Małopolsce w okolicach Sandomierza. Na wymienionych terenach różny jest zakres jej użycia dla rzeczowników poszczególnych rodzajów, a nawet dla poszczególnych wyrazów. Podstawowa i powszechna dla wszystkich rodzajów i wszystkich typów deklinacyjnych jest końcówka -óma tylko w gwarach środkowo- i północnośląskich, np. końcóma, kijóma, kołkóma; babóma, kosóma, deskóma; polóma, skrzydlóma, oknóma. Oprócz -oma (-óma) na różnych obszarach pojawia się końcówka dualna -ama, -oma w narzędniku rzeczownika ręka (też często w rzeczowniku krowa), np. rękama, rękoma, ręcama, ręcama (znaczna część Mazowsza, Mazur, wyspowo w Wielkopolsce, między Sieradzem a Łowiczem, na Krajnie i w Borach Tucholskich). W gwarach jednonosówkowych w południowej Małopolsce w wyniku procesów fonetycznych związanych z rozwojem nosówek (unosowionego ą przed N) końcówka -ami jest wymawiana jako -omi, por. przyśpiewkomi, cekinomi, korolikomomi, powróstomi, gorkomi = przyśpiewkami, saniami, cekinami, koralikami, powróstami, garkami.